

Podgorica 04.02.2021.godine
Br. 03/1-013/21-30

IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA ZA 2020. GODINU

Unapređenje primjene alternativnih načina rješavanja sporova predstavlja jedan od prioriteta u reformi pravosuđa, ne samo zbog evropskih direktiva u ovoj oblasti, već, prije svega, zbog potrebe da naše pravosuđe bude efikasnije, da se unaprijedi efikasnost i pravovremenost zaštite građana i drugih pravnih subjekata, unaprijedi poslovni ambijent, smanje troškovi postupka za stranke, pa i za državu, poboljša pristup pravdi i, s tim u vezi, obezbjedi pravna sigurnost građana. Razvojem alternativnih načina rješavanja sporova, građanima i pravnim licima se omogućava da uz sudski postupak mogu izabrati i druge načine za rješavanje sporova, koji zbog brzine, jednostavnosti i manjih troškova mogu biti prikladniji od samog sudskog postupka. Navedeno je posebno značajno jer alternativni načini rješavanja sporova omogućuju stvaranje tolerantnog okruženja, očuvanje dobrih odnosa između stranaka u sporu, smanjenje ekonomskog i društvenog utroška itd.

Tokom 2020. godine, Centar za alternativno rješavanje sporova (u daljem tekstu: Centar) se pored redovnih aktivnosti koje su se, shodno Zakonu o posredovanju, odnosno Zakonu o alternativnom rješavanju sporova (donešen u julu 2020.godine) odnosile na vršenje stručnih i administrativnih poslova u vezi sa medijacijom, intenzivno bavio i realizacijom ciljeva i ključnih obaveza u okviru Prioriteta 2 Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore za period 2018-2020, koji se odnose na poboljšanje pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima primjenom alternativnih načina rješavanja sporova; radom na izradi i implementaciji Zakona o alternativnom rješavanju sporova; transformacijom Centra za posredovanje u Centar za alternativno rješavanje sporova; unaprijeđenjem stručnih i administrativnih kapaciteta Centra; učešćem u radu Savjeta za razvoj i podsticanje alternativnog rješavanja sporova u Crnoj Gori; podizanjem nivoa informisanosti opšte i stručne javnosti o institutu medijacije i rane neutralne ocjene spora; obukom novih medijatora i kontinuiranom edukacijom medijatora u cilju unapređenja njihovih stručnih kompetencija, sve shodno mogućnostima s obzirom na pandemiju COVID-19.

Takođe, Centar je svoj rad u 2020.godini bazirao i na realizaciji obaveza i mjera koje su predviđene Programom razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021, usvojenog u decembru 2018.godine, kojim su utvrđene smjernice za efikasniju primjenu medijacije i drugih alternativnih načina rješavanja sporova i

U februaru 2020.godine Centar je, kao i svake godine, shodno urađenoj analizi potreba i raspoloživim finansijskim sredstvima, pripremio Plan obuka za 2020.godinu i Program rada Centra za 2020.godinu koji su utvrđeni od strane Upravnog odbora Centra.

Realizovane ak

1. učešće u izradi Zakona o alternativnom rješavanju sporova (u daljem tekstu: Zakon o ARS-u) i podzakonskih akata, i u unapređenju šireg normativnog okvira koji prati donošenje Zakona o ARS-u;
2. edukaciju novih medijatora i evaluatora spora i unapređenje stručnih kapaciteta i kompetencija licenciranih medijatora;
3. edukaciju relevantnih aktera u postupku medijacije – advokata, sudija i Zaštitinika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore;
4. podizanje nivoa informisanosti opšte i stručne javnosti o medijaciji i alternativnom rješavanju sporova, kroz kontinuiranu promociju instituta medijacije;
5. razvijanje i implementaciju programa školske medijacije;
6. uspostavljanje saradnje sa međunarodnim partnerima u cilju obezbjeđenja finansijske i ekspertske podrške;
7. ostale aktivnosti Centra i
8. administriranje i organizovanje postupaka medijacije kako u predmetima upućenim od strane osnovnih sudova i Privrednog suda Crne Gore, tako i u postupcima pokrenutim po predlozima za pokretanje medijacije, prije pokretanja sudskog postupka.

1. Učešće u izradi Zakona o ARS-u i podzakonskih akata, i u unapređenje šireg normativnog okvira koji prati donošenje Zakona o ARS-u

1.1. Predstavnicima Centra su aktivno učestvovali u procesu izrade Zakona o ARS-u, koji je donešen u julu 2020.godine a stupio na snagu 6.08.2020.godine, kao i u izradi podzakonskih akata – Pravilnika o programu obuke za medijatore, Pravilnika o programu obuke za evaluatore spora, Pravilnika o izgledu licence za medijatore i evaluatore spora, Uredbe o visini nagrade za rad i naknade troškova medijatora i evaluatora spora.

1.2. Predstavnicima Centra su aktivno bili uključeni i u unapređenju šireg normativnog okvira koji prati donošenje Zakona o ARS-u što je podrazumijevalo izradu predloga Zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku, Zakona o izmjenama i dopunama porodičnog zakona, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima i Izmjena i dopuna Sudskog poslovnika.;

1.3. Shodno članu 70 Zakona o ARS-u, Centar za posredovanje je transformisan u Centar za alternativno rješavanje sporova što je, pored ostalog, podrazumijevalo i donošenje novog Statuta i Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Centra.

1.4. Shodno članu 64 Zakona o ARS-u po prvi put je od strane Upravnog odbora, na sjednici održanoj 11. septembra 2020.godine, obrazovana Etička komisija Centra radi praćenja primjene Etičkog kodeksa medijatora, Etičkog kodeksa evaluatora spora i Zakona o ARS-u i to nakon sprovedene procedure oko predlaganja predsjednika i članova Etičke komisije iz reda sudija osnovnog suda, advokata i medijatora. Predsjednika Etičke komisije i njegovog zamjenika predložio je Sudski

savjet iz reda sudija osnovnog suda, jednog člana i njegovog zamjenika predložila je Advokatska komora Crne Gore iz reda advokata, a drugog člana i njegovog zamjenika predložila je izvršna direktorica Centra iz reda medijatora.

Etička komisija je donijela Poslovnik o radu Etičke komisije Centra na sjednici održanoj 1.decembra 2020.godine.

2. Edukacija novih medijatora i evaluatora spora i unapređenje stručnih kapaciteta i kompetencija licenciranih medijatora

Sprovodeći mjere iz Programa razvoja alternativnih načina rješavanja sporova a shodno procjeni potreba za povećanjem broja medijatora u pojedinim gradovima, posebno uzimajući u obzir donošenje novih zakonskih rješenja u oblasti alternativnog rješavanja sporova koja su umnogome proširila djelokrug rada Centra i znatno povećala broj predmeta koji se upućuje Centru, Centar je, shodno finansijskim mogućnostima i podršci međunarodnih partnera, kao i situaciji sa COVID-om 19, posebnu pažnju posvetio sprovođenju bazičnih obuka novih medijatora i naprednih obuka licenciranih medijatora u cilju podizanja i unapređenja njihovih stručnih kapaciteta.

Uzimajući sve prednje u obzir, Centar je u 2020.godini organizovao sledeće obuke:

2.1. Dvije četvorodnevne bazične obuke za medijatore u građanskim sporovima u periodu 20-23. jun i 31.10.- 03.11.2020. godine, na kojima su učestvovala 34 polaznika iz Podgorice, Bara, Kotora, Cetinja, Berana, Herceg Novog, Žabljaka, Pljevalja, Rožaja, Bijelog Polja, Ulcinja, Nikšića i Plava. Obuke su sprovedene u skladu sa Pravilnikom o programu obuke za posrednike/medijatore u građanskim sporovima, donešenim od strane Ministarstva pravde, i operativnim ciljem 3 Akcionog Plana Programa razvoja alternativnih načina rješavanja sporova - Ojačane stručne kompetencije posrednika u okviru kojih jedna od ključnih mjera predviđa obezbjeđivanje neophodnog broja posrednika specijalizovanih za određene vrste sporova. Polaznike su obučavali sertifikovani treneri Centra za posredovanje;

2.2. U cilju kontinuiranog unapredjenja znanja i vještina medijatora u porodičnim sporovima, Centar je u saradnji sa Hrvatskim udruženjem Imago terapeuta organizovao dvije dvodnevne on-line napredne obuke na temu "Partnerski odnosi – Imago terapija" koje su održane 4/5.decembra i 20/21.decembra 2020. god. Na obuci je prisustvovalo 36 medijatora lično i on-line putem ZOOM aplikacije. Cilj obuke je bio da se medijatori upoznaju sa pojmom Imago terapije, kao teorijskog pristupa za razumijevanje partnerskih odnosa, i o praktičnoj primjeni Imago terapije koja nudi vještine koje omogućavaju medijatoru da stranama u porodičnom sporu, putem strukturiranog dijaloga, pomognu u kreiranju skladnijeg odnosa ili mirnog rastanka. Predavač na naprednoj obuci je bila dr. Ljiljana Bastaic, iz Zagreba-Republike Hrvatske.

2.3. U saradnji sa Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ), Centar za alternativno rješavanje sporova je organizovao on-line seminar na kome su se predstavila rješenja novog Zakona o ARS-u i iskustva Njemačke u oblasti medijacije i drugih alternativnih načina rješavanja sporova. Seminar je održan 8. decembra 2020, uz on-line prisustvo 35 učesnika. Gosti i predavači na seminaru bili su: Martin Michaelis, njemački advokat i medijator; Ibrahim Smailović, u momentu održavanja seminara generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i

nadzor u Ministarstvu pravde; Stefan Purner, Šef projekta za Jugoistočnu Evropu-IRZ, i Marina Lutovac, direktorica Centra za ARS.

2.4. U saradnji sa Hrvatskim društvom za obiteljsku medijaciju, a cilju daljnjeg unapredjenja specijalizovanih znanja i vještina medijatora koji se bave porodičnom medijacijom, Centar je, uz podršku Ministarstva pravde, organizovao četvorodnevnu on-line naprednu obuku koja je održana 9, 10, 17 i 18. decembra 2020. godine. Na obuci je učestvovalo 24 medijatora, lično i online putem ZOOM aplikacije. Cilj obuke je bio da se medijatori upoznaju sa savremenim teorijama i modelima porodične medijacije, osnaživanjem u predmedijacijskom postupku, načelima i etičkim izazovima u porodičnoj medijaciji, kao i o zastojima u medijacijskom procesu, medijaciji s parovima u visokom stepenu konflikta i učešću djece u porodičnoj medijaciji. Učesnici su takođe imali mogućnost da se upoznaju sa posebnim vještinama koje se mogu koristiti u raznim fazama i situacijama u toku porodične medijacije. Predavačice na naprednoj obuci su bile prof.dr.sc. Branka Sladović Franz, prof.dr.sc. Kristina Urbanc i izv. prof. dr.sc. Vanja Branica, članice Hrvatskog društva za obiteljsku medijaciju i profesori na Studiju za socijalni rad Pravnog fakulteta Univerziteta u Zagrebu.

2.5. Shodno redovnim obavezama Centra, organizovana su tri regionalna godišnja sastanka se medijatorima iz svih crnogorskih opština radi upoznavanja sa novim rješenjima Zakona o ARS-u, informisanja medijatora o aktivnostima realizovanim u 2020.godini i aktivnostima Centra planiranim za narednu godinu, razmatranja problema koji se javljaju u svakodnevnoj praksi, ujednačavanja prakse, utvrđivanja potrebe pružanja dodatne podrške medijatorima, informisanja medijatora o radu Udruženja medijatora Crne Gore i mogućnostima učlanjenja i dr. Na regionalnim sastancima govorili su predstavnici Ministarstva pravde, Centra i Udruženja medijatora CG. Regionalni godišnji sastanci su održani 12, 14. i 28.septembra 2020.godine.

2.6. U saradnji i uz finansijsku podršku INL Programa Ambasade SAD u Podgorici, Centar je organizovao dva dvodnevna seminara – napredne obuke medijatora u krivičnim postupcima, koji su održani u periodu 17 – 20. januar 2020.godine. Polaznici obuke bili su medijatori u krivičnim stvarima iz većine crnogorskih gradova, podijeljenih u dvije grupe od po 18 učesnika. Gosti i predavači na obukama bili su Erik N. Larson, INL Viši pravni savjetnik; Bruce P.Zelis, advokat i ekspert za medijaciju – SAD, dr.Vesna Gmaz Luški, Centar za socijalnu skrb – Republika Hrvatska i Dijana Popović Gavranović, načelnica Stručne službe u Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore.

3. Edukacija relevantnih aktera u postupku medijacije –sudija i Zaštitinika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore

3.1. Shodno strateškim ciljevima i mjerama a nakon stupanja na snagu Zakon o ARS-u, Centar je u saradnji sa Ministarstvom pravde organizovao tri okrugla stola za sudije iz crnogorskih osnovnih i viših sudova i Privrednog suda (18. i 28.09. i 02.10.2020.godine), radi upoznavanja sa novinama u oblasti alternativnog rješavanja sporova koje donosi Zakon o ARS-u, kao i upoznavanja sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Zakonom o izmjenama i dopunama

porodičnog zakona, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima i Izmjenama i dopunama Sudskog poslovnika. Na okruglim stolovima govorili su Nada Stanišić, predsjednica Upravnog odbora Centra, Ibrahim Smailović, tadašnji generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Marina Lutovac, direktorica Centra, Danijela Vukčević, sudija Privrednog suda, i Ana Stanković Mugoša, advokatica, obje članice radne grupe za izradu Zakona o ARS-u.

3.2. U saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu organizovan je on-line seminar na temu „Alternativno rješavanje sporova-normativni okvir i dotadašnja praksa. Na okruglom stolu su govorili Ibrahim Smailović, tadašnji generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, Marina Lutovac, direktorica Centra, i g. Mladen Grdinić, sudija Osnovnog suda u Podgorici. Seminaru je prisustvovalo dvadeset (20) sudija i dva (2) savjetnika iz suda.

3.3. S obzirom na uključenost Zaštitinika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore u postupcima medijacije, organizovan je okrugli sto 28. novembra 2020.g. radi upoznavanja sa novim zakonskim rješenjima u oblasti alternativnog rješavanja sporova. Na pomenutom okruglom stolu govorili su Dragana Đuranović, zaštitinica imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, Ibrahim Smailović, tadašnji generalni direktor Direktorata za građansko zakonodavstvo i nadzor u Ministarstvu pravde, i Marina Lutovac, direktorica Centra.

4. Podizanje nivoa informisanosti opšte i stručne javnosti o medijaciji i alternativnom rješavanju sporova, kroz kontinuiranu promociju instituta medijacije

4.1. Ministarstvo pravde i Centar, u susret usvajanju Zakona o alternativnom rješavanju sporova održali su radni doručak sa novinarima na temu „Alternativno rješavanje sporova“ na kome je novinarima predstavljen zakonodavni, institucionalni i strateški okvir i svi naponi koji se ulažu u cilju unapređenja primjene savremenih instituta u ovoj oblasti, posebno imajući u vidu činjenicu da poboljšanje pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima, primjenom alternativnih načina rješavanja sporova, kao efikasnog, finansijski isplativog, održivog i dostupnog načina rješavanja sporovaje prepoznato kao prioritarna oblast Srednjoročnog programa rada Vlade 2018-2020 u oblasti vladavine prava i dobrog upravljanja. Na radnom doručku sa novinarima posebno je istaknuta važnost partnerske saradnje sa novinarima koja u velikoj mjeri može doprinijeti podizanju nivoa informisanosti građana o mogućnostima koje pruža alternativno rješavanje sporova.

4.2. U cilju unapređena transparentnosti rada Centra, a u vezi mjera iz Akcionog plana Programa razvoja ARS za 2019-2021 urađjen je novi sajt Centra koji se redovno ažurira i na kome se objavljuju sve važnije informacije o aktivnostima Centra.

4.3. U cilju informisanja što većeg broja građana o radu Centra i institutima medijacije i rane neutralne ocjene spora, pokrenuta je Facebook stranica i Instagram Centra.

4.4. S obzirom na značaj promocije medijacije u cilju unapređenja primjene alternativnih načina rješavanja sporova, Centar je emitovao povremeno spot na TV

Vijesti, RTCG i Prvoj televiziji, objavljivao intervjuje direktora Centra u pisanim medijima, predstavljao rad Centra kroz gostovanje direktora Centra u pojedinim TV i radio emisijama. Takođe, povremeno su bili objavljivane informacije na bilbordima i city light u skoro svim crnogorskim gradovima.

4.5. U okviru svojih redovnih aktivnosti, Centar je, zavisno od potreba, distribuirao promotivne materijale o medijaciji u različitim vrstama sporova i ranoj neutralnoj ocjeni spora svim sudovima u Crnoj Gori. Centar je u 2020.godini odštampao sledeće brošure: brošura o medijaciji generalno; brošura o privrednoj medijaciji; brošura o porodičnoj medijaciji i brošura o ranoj neutralnoj ocjeni spora.

4.6. Centar je, nakon donošenja Zakona o ARS-u i drugih relevantnih zakona, odštampao dvojezičnu publikaciju u kojoj su objavljeni Zakon o ARS-u i odredbe Zakona o parničnom postupku i Porodičnog zakona koje se odnose na medijaciju.

5. Razvijanje i implementacija programa školske medijacije

5.1. Shodno Memorandumu o saradnji sa Ministarstvom prosvjete i obavezama iz Programa razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021, kao i na osnovu Programa za obuku nastavnika "Školska medijacija", koji je pripremio Centar a akreditovao Zavod za školstvo u avgustu 2019.godine, planirane su bile dvije četvorodnevne bazične obuke o školskoj medijaciji od kojih je, zbog situacije sa COVID-om 19, organizovana samo jedna i to u periodu od 19 do 22. februara 2020.godine., za 21 polaznika - profesora i stručnih radnika podgoričkih osnovnih škole „Radojica Perović“ i „21.maj“, kao i Gimnazije „Slobodan Škerović“ u Podgorici.

Cilj bazičnog treninga je bio upoznavanje učesnika sa pojmom školske medijacije, njenim načelima i prednostima za što uspješnije rješavanje eventualnih sukoba u školi; upoznavanje sa pojmom medijatora, njihovom ulogom i vještinama koje treba da posjeduju; upoznavanje sa fazama školske medijacije i sl.

Druga bazična obuka je zakazivana dva puta tokom godine i trebala je obuhvatiti dvije osnovne škole i gimnaziju u Pljevljima, ali zbog COVID-a 19 nije organizovana.

5.2. Tokom 2020.godine radilo se i na izradi Priručnika „Školska medijacija“ koji će biti štampan početkom 2021.godine, a koji je rezultat Programa školske medijacije i namijenjen je roditeljima i nastavnicima koji će biti uključeni u rad školskih timova za medijaciju. Priručnik je koncipiran tako da se može koristiti za: razumijevanje i konstruktivno rješavanje sukoba; unaprjeđivanje znanja, vještina i vaspitnih kompetencija zaposlenih u obrazovanju; razumijevanje i primjenu školske medijacije; obuku školskih medijatora i biće podrška učenicima, roditeljima, nastavnicima, pedagogima, psiholozima i onima koji su zainteresovani za razumijevanje medijacije, kao mirnog rješavanja sukoba.

5.3. Centar je dana 25. januara 2020.godine organizovao okrugli sto na temu: "Školska medijacija". Učesnici na okruglom stolu su bili nastavnici i stručni radnici iz četiri osnovne škole, koji su pohađali obuku za školske medijatore u 2019.g. i koji su započeli sa implementacijom programa u svojim školama, i to: JU OŠ "Štampar Makarije" – Podgorica, JU OŠ "Vuk Karadžić" – Podgorica, JU OŠ "Radomir Mitrović" – Berane i JU OŠ "Hajro Šahmanović" – Plav. Na okruglom stolu su govorili: Marina

Lutovac, direktorica Centra, i trenerice za školsku medijaciju -Rajka Perović i Branka Kankaraš.

5.4. U cilju uspostavljanja saradnje sa pravnim fakultetima, dekan Fakulteta pravnih nauka Univerziteta Donja Gorica, prof.dr. Zoran Stojanović i direktorica Centra, potpisali su dana 07.februara 2020.god Memorandum o saradnji kojim su definisane aktivnosti i obaveze potpisnika koje se odnose na organizovanje zajedničkih tribina i obuka studenata o alternativnim načinima rješavanja sporova, posebno medijaciji, shodno programu koji će ponuditi Centar. Takođe, Memorandumom je dogovoreno da Fakultet i Centar zajednički rade na organizovanju nacionalnih i regionalnih stručnih skupova radi afirmacije alternativnih načina rješavanja sporova. Osnovni cilj Memoranduma je da osigura kvalitetnije pravničko obrazovanje za studente, kao i da afirmiše alternativne načine rješavanje spora.

6. Uspostavljanje saradnje sa međunarodnim partnerima i Centrom za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu u cilju obezbjeđenja finansijske i ekspertske podrške

U cilju obezbjeđenja dodatnih finansijskih sredstva i ekspertske podrške neophodne za realizaciju pojedinih obaveza iz strateških dokumenata, Centar je inicirao sastanke sa potencijalnim međunarodnim i nacionalnim partnerima. Održani su direktni i online sastanci sa predstavnicima Ambasade SAD u Podgorici, Savjeta Evrope, Njemačke fondacije za međunarodnu pravnu saradnju, Međunarodne organizacije za razvoj prava (IDLO), Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i Centra za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu. Svi međunarodni partneri su, shodno svojim mandatima i finansijskim mogućnostima, pokazali interesovanje za pružanje kontinuirane podrške Centru.

6.1. Savjet Evrope

6.1.1. S obzirom na potrebu izrade novog Etičkog kodeksa medijatora i obaveze predviđene Programom razvoja ARS-a, u januaru 2020.godine Upravni odbor Centra je usvojio Etički kodeks medijatora čiju izradu je podržao Savjet Evrope u okviru „Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku 2019-2022”.

6.1.2. U okviru pomenutog programa, Savjet Evrope je takođe u oktobru 2020.g.finalizovao Izvještaj o procjeni potreba Centra i Mapu puta, koji su predstavljeni na videokonferenciji održanoj 14. oktobra 2020. godine.

6.1.3. U cilju pružanja podrške unapređenju funkcionisanja Centra i osnaživanja njegove uloge u pogledu praćenja i evaluacije rada medijatora, Savjet Evrope je obezbjedio ekspertsku podršku u izradi Metodologije za praćenje i ocjenu rada medijatora čiji nacrt će biti razmatran na radionici koja će se održati sredinom februara 2021. godine.

6.1.4. S obzirom na pokazanu spremnost i zainteresovanost Savjeta Evropa da podrži Centar u aktivnostima vezanim za promociju instituta medijacije, započet je rad na osmišljavanju kratkog video priloga o Centru, odnosno medijaciji u trajanju od oko 3 minuta koji će biti objavljen na sajtu Savjeta Evrope i sajtu Centra. Takođe,

dogovorena je podrška u realizaciji promotivnih aktivnosti, shodno predlogu Centra koji je već upućen Savjetu Evrope.

6.2. Međunarodna organizacija za razvoj prava (IDLO) i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)

Nakon niza online sastanaka i konsultacija sa predstavnicima EBRD koji prate oblast alternativnog rješavanja sporova, Evropska banka za obnovu i razvoj je izrazila spremnost da podrži Centar u ostvarivanju ciljeva postavljenih novim zakonodavnim okvirom u ovoj oblasti, i da, nakon potpisivanja ugovora o saradnji, implementira Projekat „Jačanje privredne medijacije u Crnoj Gori, u partnerstvu sa Međunarodnom organizacijom za razvoj prava (IDLO), i uz finansijsku podršku Velikog vojvodstva Luksemburga.

Projekat ima dva ključna cilja: s jedne strane, izgradnju kapaciteta najbitnijih ciljnih grupa, kao što su medijatori i sudije; a sa druge strane da uključi privrednu zajednicu, posebno mala i srednja preduzeća, putem kampanja ciljanog podizanja svijesti o medijaciji. Projekat je počeo sa implementacijom juna 2020. godine i trajeće 24 mjeseca. U okviru projekta predviđeno je organizovanje vebinara za medijatore o sprovođenju medijacije putem interneta, niza obuka usmjerenih ka jačanju kapaciteta ključne grupe medijatora koji bi mogli biti pioniri sprovođenja ARS u privrednim sporovima, obuke trenera za privrednu medijaciju, jačanje kapaciteta sudija koji vode privredne sporove, podizanje svijesti javnosti o alternativnom rješavanju sporova i medijaciji, kroz razvijanje i sprovođenje javne kampanje, posebno u privrednim sporovima, obuke i simuliranja medijacija za ASB stručnjake i klijente i empirijska procjena uticaja projekta na situaciju vezanu za upotrebu i sprovođenje medijacije u privrednim sporovima.

6.3. Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju

Nastavljajući saradnju iz 2019.godine, organizovan je online seminar na kome su se predstavila rješenja novog Zakona o ARS-u i iskustva Njemačke u oblasti medijacije i drugih alternativnih oblika rješavanja sporova.

Centar i Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju su planirali, mimo gore pomenutog seminara, niz drugih zajedničkih aktivnosti u 2020.godini, koje međutim zbog situacije sa COVID 19 nisu mogle biti realizovane.

Krajem godine je dogovoren nastavak saradnje u 2021.godine shodno zahtjevima i potrebama Centra.

6. 4. Ambasada SAD u Podgorici

Nastavljajući saradnju sa američkom ambasadom u Podgorici, Centar je u saradnji i uz finansijsku podršku INL Programom Ambasade SAD u Podgorici, organizovao dva dvodnevna seminar – napredne obuke medijatora u krivičnim postupcima, koji su održani u periodu 17–20. januar 2020.godine.

Takođe, američka ambasada je za potrebe Centra pripremila promotivni materijal sa logom Centra (po 1000 fascikli, blokčića, hemijski i fleški).

6.5. Evropska Unija

U decembru 2020.godine direktorica Centra je učestvovala na online sastanku sa Majom Smrkolj iz Evropska komisije, Direktorata za susjedsku politiku i proširenje, i predstavnicima Delegacije EU u Crnoj Gori, Zoricom Čeranić i Vladom Dedovićem, kojom prilikom je direktorica Centra upoznala učesnike sa normativnim i institucionalnim okvirom u oblasti ARS, posebno novim zakonskim rješenjima, praksom, problemima u praksi, rezultatima, predlozima za podršku Centru od strane EU u preduzimanju aktivnosti za unapređenje primjene medijacije i drugih alternativnih načina rješavanja sporova u Crnoj Gori, što je rezultiralo opravdanom mogućnošću i očekivanjem pružanja podrške EU u narednim godinama kroz uključivanje Centra u nekom od predstojećih konkretnih projekata koje će EU podržati u Crnoj Gori i o čemu će se finalni odgovor imati do kraja juna 2021.g.

6.6. Centar se takođe uključio, u svojstvu partnera na projektu, u realizaciju projekta Pravnog fakulteta Univerziteta CG, u okviru ERASMUS programa, koji se odnosi na razvijanje pravnih klinika na Pravnom fakultetu.

7. Ostale aktivnosti Centra za ARS

7.1. Uz podršku i u saradnji sa Ministarstvom pravde, u junu 2020.godine, preko IPSOS Stratgeic Marketing, na nacionalno reprezentativnom uzorku građana Crne Gore starijih od 18 godina (1000 građana), sprovedena su dva istraživanja i to Kvalitativno istraživanje stavova i iskustava u vezi sa rješavanjem sporova medijacijom preko kvalitativnih nalaza dubinskih intervjuja sa sudijama, advokatima i strankama u sporovima i Kvantitativno istraživanje informisanosti, iskustava i stavova građana Crne Gore.

7.2. Izrada i stavljanje u funkciju linka za pristup evaluacionom listu korisnicima medijacije:

U cilju unapređenja rada medijatora kroz sagledavanje ocjene rada medijatora od strane stranaka, IPSOS je, u saradnji sa Centrom koji je pripremio evaluacioni list za stranke koje mogu ocjenjivati rad konkretnog medijatora, pripremio link na kome se nalazi evaluacioni list koji će se odlagati u pripremljenoj elektronskoj bazi i koristiti za analizu rada medijatora, koja će u krajnjem, pored ostalih metoda praćenje i ocjene rada medijatora, poslužiti prilikom pripreme Plana obuka Centra na godišnjem nivou i prilikom ocjene rada medijatora za potrebe godišnjeg izvještavanja Centra i produženja licenci medijatorima.

7.3. Savjet za razvoj i podsticanje alternativnog rješavanja sporova u Crnoj Gori

Direktorica Centra, kao član Savjeta za razvoj i podsticanje alternativnog rješavanja sporova u Crnoj Gori, obrazovanog od strane Vlade, je aktivno učestvovao na sastancima koji su bili organizovani u 2020.godini sa ciljem razmatranja situacije u oblasti alternativnog rješavanja sporova u Crnoj Gori i realizaciji Programa razvoja ARS za 2019-2021..

Medijatori i geografska raspoređenost

<i>Gradovi</i>	<i>Broj medijatora u građanskim stvarima</i>	<i>Broj medijatora u krivičnim stvarima</i>
Podgorica	61	10
Nikšić	9	3
Bijelo Polje	12	4
Bar	7	2
Berane	7	2
Kotor	7	1
Cetinje	7	1
Herceg Novi	7	3
Ulcinj	5	2
Pljevlja	6	3
Plav	3	2
Rožaje	4	1
Žabljak	2	1
Danilovgrad	1	2
Kolašin	2	2
Ukupno	112	37

Vrste sporova rješavanih u postupku medijacije

<i>Vrsta spora</i>	<i>Ukupan broj upućenih predmeta</i>	<i>Nije prihvaćena medijacija</i>	<i>Postignut sporazum</i>	<i>Nije postignut sporazum</i>	<i>U radu</i>
Porodični spor	248	77	98	49	24
Protiv države	141	47	3	28	63
Radni spor	1744	252	847	304	341
Imovinsko-pravni spor	492	151	130	24	187
Malični spor	208	165	27	8	8
Privredni spor	52	25	8	8	11
Iz osiguranje	449	200	34	22	193
Lokalna samopurava	200	33	89	18	60
Krivični spor	33	0	33	0	0
Ukupno	3.567	950	1.269	461	887

Od ukupnog broja Centru upućenih predmeta na medijaciju bilo je 1540 predloga za pokretanje medijacije, što znači prije pokretanja sudskog postupka, a 2027 predmeta je bilo upućeno od strane sudova.

Upoređujući broj predmeta upućenih na medijaciju, broj predmeta upućenih prije pokretanja sudskog postupka, broj završenih i broj predmeta u kojima je postignut sporazum/poravnanje u postupku medijacije u 2020.g. u odnosu na 2019.godinu, može se konstatovati da je situacija sledeća:

- upućeno je 87% više predmeta;
- prije pokretanja postupka pred sudom upućeno je 389% više predmeta;
- 90% je više završenih predmeta;
- 51% je više predmeta u kojima je postignut sporazum;

Kada se govori generalno o naporima koje Crna Gora ulaže u oblasti alternativnih načina rješavanja sporova i ostvarenim rezultatima u prethodne dvije godine može se konstatovati da su tri zadnja non-papers Evropske komisije za Crnu Goru ukazivala na pozitivne rezultate u toj oblasti.

Rezultati u ovoj oblasti ne mjere se isključivo brojem predmeta koji se rješavaju u medijaciji, već i drugim indikatorima poput donošenja Zakona o ARS-u koji je urađen shodno reformskim i strateškim opredjeljenjima i prethodno urađenoj Analizi pravnog i institucionalnog okvira, a u skladu sa standardima sadržanim u direktivi Evropske unije i drugim relevantnim međunarodnim dokumentima. Na ovaj način, u kontekstu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, stvorene su optimalne pretpostavke za ispunjavanje sadašnjih i budućih obaveza koje će Crna Gora, kao država članica, imati u pogledu obezbjeđenja kvalitetnog i efikasnog funkcionisanja pravosudnog sistema

Dalje, većina mjera iz Akcionog plan Programa razvoja ARS-a za 2019-2021, za koje je bio zadužen Centar su realizovane, sem izuzetno kada je na realizaciju pojedinih mjera i aktivnosti uticala pandemija i ograničenja koja je nosila sa sobom.

Takođe, sve mjere iz Srednjoročnog programa rada Vlade za 2018-2020.g. u 2020.g. u u okviru Prioriteta 2 koji se odnose na poboljšanje pristupa pravdi građanima i pravnim subjektima primjenom alternativnih načina rješavanja sporova, su realizovane.

Veoma je bitno pomenuti da se sa povećanjem broja predmeta koji se rješavaju u medijaciji unapređuje pristup pravdi i utiče na efikasnost pravosuđa. Napredak se primjećuje i u povećanju informisanosti stručne i opšte javnosti o alternativnim načinima rješavanja sporova, posebno medijaciji, mada još uvijek i pored svih napora koji se ulažu, nije na zadovoljavajućem nivou. Na ovo umnogome utiče i činjenica da promocija zahtjeva velika finansijska sredstva.

Ono što je veoma značajno je da je započet postupak izrade metodologije praćenja i ocjene rada medijatora čime će se unaprijediti i kvalitet rada medijatora i zadovoljstvo strana u sporu. Ovakav dokument se po prvi put razvija i to ne samo u regionu nego i šire.

S obzirom da se Direktiva o različitim aspektima medijacije u građanskim i privrednim sporovima ne bavi krivičnom medijacijom a Zakon o ARS-u se bazira na tom jedinom obavezujućem dokumentu EU o medijaciji, medijacija u krivičnim stvarima više nije u nadležnosti Centra s tim da Centar i dalje sprovodi krivičnu medijaciju i to sve dok se ne izmjeni Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku. Uređenje ovog pitanja kroz izmjenu Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku je nužno s obzirom da se već javljaju problemi oko produžetka licence krivičnim medijatorima o čemu je Ministarstvo pravde bilo upoznato.

Kada se govori o broju predmeta koji se rješavaju u postupku medijacije, na broj definitivno utiče više faktora i to kako podsticajnih tako i ograničavajućih, odnosno ometajućih faktora.

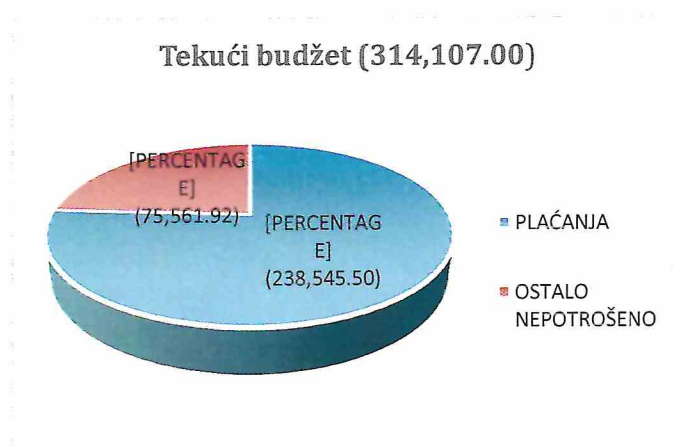
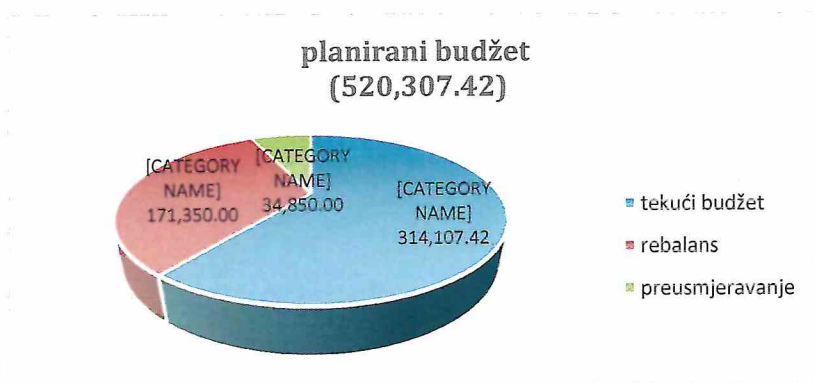
Naime, donošenjem Zakona o ARS u članu 12 propisuje se obaveza lica koja namjeravaju da pokrenu postupak pred sudom da se prethodno obrate Centru radi pokušaja rješavanja spora medijacijom u sljedećim vrstama sporova: 1. sporovi male vrijednosti; 2. sporovi radi naknade štete iz ugovora o osiguranju kada je jedna od stranaka društvo za osiguranje i 3. u drugim sporovima za koje je posebnim zakonom propisana ta obaveza. Dalje, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku propisana je dužnost suda da u određenim slučajevima stranke obavezno uputi na prvi sastanak sa medijatorom, i to: 1. ako je jedna od stranaka Crna Gora, Glavni grad, Prijestonica, odnosno opština; 2. u privrednim sporovima, osim u sporovima sa međunarodnim elementom, u sporovima iz odnosa na koje se primjenjuje statusno pravo i u sporovima u kojima je stranka u stečajnom postupku upućena na parnični postupak; 3. u drugim slučajevima propisanim posebnim zakonom (sporovi po tužbi za razvod braka, Sve ovo dovelo je veoma značajnog porasta predmeta koji se od strane 15 osnovnih sudova i Privrednog suda Crne Gore upućuju Centru za alternativno rješavanje sporova, odnosno građani i pravna lica podnose predloge za pokretanje medijacije. Da bi se stekao utisak o tome koliki se broj predmeta upućuju Centru, on je za period od oktobra do decembra 2020.g. iznosio oko 2000 sudskih predmeta i predloga za pokretanje medijacije. Ovako veliki priliv predmeta, administriranje svim tim predmetima, kontakti sa strankama pisanim putem i usmenim putem, zakazivanje medijacija, kontakti i podrška medijatorima, organizacija kontinuirane obuke za licencirane medijatore, bazične obuke budućih medijatora, dovode do evidentne potrebe zapošljavanja većeg broja izvršilaca u Centru kako bi Centar djelovao na zadovoljavajući način. Takođe, s obzirom na povećanje broja predmeta neophodno je i povećanje broja medijatora kroz organizovanje novih bazičnih obuka. Važećim aktom o sistematizaciji Centra predviđeno je 14 radnih mjesta od čega u Službi za alternativno rješavanje sporova 7 (popunjena 4 radna mjesta), a u Odjeljenju za opšte i finansijske poslove 6 radnih mjesta (popunjena 3 radna mjesta). S obzirom na gore navedenu potrebu dodatnog angažovanja većeg broja izvršilaca, neophodno je da se u aktu o sistematizaciji poveća broj radnih mjesta za 2 nova radna mjesta i da se u 2021.godini zaposli još najmanje 6 izvršilaca.

Ono što je takođe bitno pomenuti je da je i dalje prisutan problem nedovoljnog prihvatanja medijacije od većeg broja advokata, mada se može konstatovati da se situacija i u tom smislu pozitivno mijenja i da se povećava broj advokata koji ima pozitivan stav prema medijaciji i prihvata rješavanje sporova na ovaj način. Takođe, sve veći broj medijatora je zainteresovan da prođe obuku za medijatore.

Jedan od prisutnih problema sa kojima se Centar suočava u pogledu rješavanja radnih sporova u situaciji kada jedna od strana u sporu nije država, tj. kada se naknada medijatorima ne pokriva iz Budžeta države je da Centar u tim slučajevima nije u istoj pozicija kao Agencija za mirno rješavanje radnih sporova jer je rješavanje radnih sporova pred Agencijom besplatno bez obzira ko su strane u sporu.

Realizacija Budžeta

Zakonom o budžetu za 2020.godinu bilo je predviđeno da budžet Centra iznosi 520,307.42 eura. Isti je rebalansom budžeta umanjen za 171,350.00 i, na ime preusmjeravanja, još za 34,850.00 eura, što ukupno iznosi 206,200.00 eura (umanjenje 39,63%), tako da je Centru ostalo na raspolaganju 314,107.42 od čega je potrošeno 238,545.50 eura. Glavni razlog zbog koga preostala sredstva (75,561.92 eura) nisu utrošena su nemogućnost realizacije aktivnosti zbog prisutne pandemije.

PREPORUKE:

U cilju realizacije strateških ciljeva i mjera iz Programa razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021.godinu, u narednoj godini posebnu pažnju treba posvetiti:

1. izradi novog trogodišnjeg strateškog dokumenta u oblasti alternativnog rješavanja sporova za 2022 do 2024;
2. izradi Analize primjene Zakona o ARS-u u saradnji sa Ministarstvom pravde;
3. unapređenju primjene instituta medijacije kroz kontinuirano organizovanje specijalizovanih naprednih obuka za licencirane medijatore u cilju osnaživanja njihovih stručnih kompetencija, kao i upoznavanju medijatora sa novim Etičkim kodeksom medijatora u cilju unapređenja etičkih i profesionalnih standarda i kompetencija medijatora;
4. razvijanju i implementaciji novog načina alternativnog rješavanja sporova-rane neutralne ocjene spora;
5. izradi Analize potreba za povećanjem broja medijatora po pojedinim gradovima shodno broju predmeta koji se upućuju na medijaciju i trenutnom broju medijatora, i organizovanje bazičnih obuka za medijatore u građanskim sporovima;
6. podsticanju i unapređenju primjene alternativnih načina rješavanja sporova kroz kontinuirano organizovanje obuka za sudije, advokate, predstavnike Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, privrednim subjektima, osiguravajućim društvima, lokalnim samoupravama i dr.;
7. povećanju nivoa znanja i informisanosti građana i pravnih subjekata o mogućnostima i prednostima korišćenja alternativnih načina rješavanja sporova kroz različite promotivne i edukativne aktivnosti, kao i obuku novinara radi adekvatnog izvještavanja u medijima i održavanju mobilne aplikacije, face book-a i instagrama Centra za ARS;
8. primjeni različitih metoda za praćenje i ocjenu rada medijatora shodno Metodologiji koja će biti urađena uz podršku Savjeta Evrope do februara 2021.g.;
9. unapređenju primjene privredne medijacije kroz realizaciju projekta koji podržava Evropska banka za obnovu i razvoj a implementira Međunarodna organizacija za razvoj prava;
10. unapređenju saradnje sa Udruženjem medijatora Crne Gore;
11. organizovanju tradicionalne „Nedjelje medijacije u Crnoj Gori” u prvoj nedjelji decembra koja podrazumijeva organizovanje niza aktivnosti (Regionalna konferencija o ARS-u u saradnji sa savjetom Evrope i drugim zainteresovanim

- međunarodnim partnerima;okrugli stolovi, nedjelje medijacije u odabranim sudovima, susreti sa studentima pravnih fakulteta, promotivne aktivnosti i sl.);
12. jačanju kadrovskih i stručnih kapaciteta Centra za medijaciju u pogledu broja i stručnosti zaposlenih u Centru;
 13. razvijanju školske medijacije u odabranim školama, kao i kontinuiranom informisanju i sprovođenju obuka sa zainteresovanim studentima pravnih fakulteta o alternativnim načinima rješavanja sporova;
 14. kontinuiranom sprovođenju istraživanja o informisanosti i stavovima građana o ARS-u, kao i stavovima pojedinih aktera u postupku medijacije (stranaka, sudija, advokata, medijatora, zaštitinika i dr.);
 15. daljnjoj kontinuiranoj saradnji sa međunarodnim partnerima;
 16. izradi Komentara zakona o ARS-u u cilju ujednačavanja prakse i pružanja stručne podrške medijatorima i sudijama;

